Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд, Эрүүл мэндийн сайдын 2023 оны 11 дүгээр сарын 07-ны өдрийн А/152, А/388 дугаар хамтарсан тушаалын хавсралт

МЭРГЭЖЛЭЭС ШАЛТГААЛСАН ӨВЧНИЙ ЖАГСААЛТ, ХУВЬ, ХУГАЦАА

№	Өвчний нэр	Үе шат	Өвчний код	Хувь хэмжээ	Хугацаа	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
1.Мэргэжлээс шалтгаалсан амьсгалын замын эмгэг						
Уушги тоосжих өвчин						
1.1	Антракоз /антракосиликоз/	Уушги тоосжих өвчин I үе	J60	30-40	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
	Асбестоз		J61			
	Силикоз		J62			
	Сидероз, Цементоз		J63			
	Пневмоканиоз /холимог тоосоор үүсгэгдсэн/		J64			
	Силикотуберкулёз		J65			
	Биссиноз		J66			
1.2	Антракоз /антракосиликоз/	а/ Уушги тоосжих өвчин I үе, Амьсгалын дутагдал I зэрэг /Рентген зурагт ОУ-ын ILO ангилалаар жижиг сүүдэр тархалт 1/1/	J60	41-50	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
	Асбестоз		J61			
	Силикоз		J62			
	Сидероз, Цементоз		J63			
	Пневмоканиоз /холимог тоосоор үүсгэгдсэн/	б/ Уушги тоосжих өвчин I үе, Амьсгалын дутагдал I зэрэг /Рентген зурагт ОУ-ын ILO ангилалаар жижиг сүүдэр тархалт 1/1, /1/2/	J64	51-59	1 жил	
	Силикотуберкулёз		J65			
	Биссиноз		J66			
1.3	Антракоз /антракосиликоз/	Уушги тоосжих өвчин II үе, Амьсгалын дутагдал I-II зэрэг, уушги тэлэгдэл, уушги зүрхний архаг дутагдал I үе, ээнэгшилтэй үе, хавсарсан сүрьеэ Рентген зурагт: ОУ-ын хөдөлмөрийн байгууллагын ILO ангилалаар жижиг сүүдэр+том сүүдэр, А	J60	60-69	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
	Асбестоз		J61			
	Силикоз		J62			
	Сидероз, Цементоз		J63			
	Пневмоканиоз /холимог тоосоор үүсгэгдсэн/		J64			

	Силикотуберкулёз	категори+плеврийн зузаарал, Тархалт:2/1, 2/2, 2/3	J65			
	Биссиноз		J66			
1.4	Антракоз /антракосиликоз/	Уушги тоосжих өвчин III үе, Амьсгалын дутагдал II зэрэг, уушги тэлэгдэл, уушги зүрхний архаг дутагдал II үе, ээнэгшилээ алдсан үе, зүрхний архаг дутагдал C үе, сүрьеэ, гялтангийн наалдац, гялтангийн зузааралт Рентген зурагт: ОУ-ын хөдөлмөрийн байгууллагын ILO ангилалаар: жижиг сүүдэр+том сүүдэр B категори+плеврийн зузаарал, Тархалт: 3/1,3/2	J60	70-79	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
	Асбестоз		J61			
	Силикоз		J62			
	Сидероз, Цементоз		J63			
	Пневмоканиоз /холимог тоосоор үүсгэгдсэн/		J64			
	Силикотуберкулёз		J65			
	Биссиноз		J66			
1.5	Антракоз /антракосиликоз/	Уушги тоосжих өвчин III үе, Амьсгалын дутагдал III зэрэг, уушги тэлэгдэл, уушги зүрхний архаг дутагдалII-III үе, ээнэгшилээ алдсан үе, зүрхний архаг дутагдал D үе, сүрьеэ, гялтангийн наалдац, гялтангийн зузааралт Рентген зурагт: ОУ-ын хөдөлмөрийн байгууллагын ILO ангилалаар: жижиг сүүдэр+том сүүдэр C категори+плеврийн зузаарал, Тархалт: 3/3, 3/3+	J60	80-100	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
	Асбестоз		J61			
	Силикоз		J62			
	Сидероз, Цементоз		J63			
	Пневмоканиоз /холимог тоосоор үүсгэгдсэн/		J64			
	Силикотуберкулёз		J65			
	Биссиноз		J66			
Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл						
1.6	Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл	Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл хүндрэлгүй	J68	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
1.7	Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл	Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл, Амьсгалын дутагдал I зэрэг	J68	30-55	1 жил	
1.8		Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл, Амьсгалын дутагдал I зэрэг, Уушги тэлэгдэл	J68	56-69	2 жил	

1.9		а/ Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл, Амьсгалын дутагдал I-II зэрэг, Уушги тэлэгдэл, уушгин зүрхний архаг дутагдал I үе, ээнэгшилтэй үе зүрхний архаг дутагдал C үе	J68	70-79	1 жил	
		б/ Тоосжилтын болон хордлогын шалтгаант гуурсан хоолойн архаг үрэвсэл, Амьсгалын дутагдал II-III зэрэг, Уушги тэлэгдэл, уушги зүрхний архаг дутагдал II-III үе, ээнэгшлээ алдсан үе, зүрхний архаг дутагдал D үе	J68	80-100	1 жил	
1.10	Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа	а/ Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа хөнгөн зэрэг	J68.4	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/ Тоосжилт, харшил хордлогын шалтгаант багтраа дунд зэрэг	J68.4	30-40	1 жил	
1.11		а/ Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа дунд зэрэг, амьсгалын дутагдал I зэрэг	J68.4	41-50	2 жил	
		б/ Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа дунд зэрэг, амьсгалын дутагдал II зэрэг, уушги зүрхний архаг дутагдал I үе, ээнэгшилтэй үе, зүрхний архаг дутагдал B үе	J68.4	51-69	1 жил	
1.12		Тоосжилт, харшил, хордлогын шалтгаант багтраа хүнд зэрэг, амьсгалын дутагдал II-III зэрэг, уушги зүрхний архаг дутагдал II үе, ээнэгшлээ алдсан үе, зүрхний архаг дутагдал C, D үе	J68.4	70-80	1 жил	

2. Мэргэжлээс шалтгаалсан хордлого

№	Өвчний нэр	Ерөнхий шинж тэмдэг	Үе шат	Өвчний код	Хувь хэмжээ	Хугацаа	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих

Химийн бодисын архаг хордлогын улмаас үүсэх эмгэг							
2.1	Хүнд металлын хордлого /хар тугалга, хүнцэл, мөнгөн ус, хром, кадми, зэс, цайр, цагаан тугалга, берилли тэдгээрийн нэгдлүүд, бусад металлууд/	а/ Мэдрэлийн хам шинж /Энцефалопати, полиневрит/ б/ Бөөрний гэмтлийн хам шинж /түүдгэн-цэр, сувганцрын үхжилт үрэвсэл, бөөрний архаг дутагдал/ в/ Хоол боловс-руулах замын архаг хямрал /диспепси, бага шимэгдэлтийн хам шинж, гэдэсний хатгаа шинж/ г/ Арьсны	а/ Хөнгөн үе (буйл хөөж хөхөвтөр болох, амны хөндий шархлах, аманд металл амтагдах, хоолой хорсох, хуурай ханиах, дотор муухайрах, бөөлжих, металлын халуурал, шинжилгээнд ретикуло-цитоз 25% хүртэл ихсэх, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон металл илрэх)	Т56	30-40	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
			б/ Дунд үе (Захын мэдрэлийн эмгэгүүд, цус багадалт, толгой эр-гэх, толгой өвдөх, дотор муухайрах, шүд сулрах, сэтгэлээр унах, хараа муудах, амьсгалын замын үрэвсэл, арьсны үрэвсэл, шинжил-гээнд ретикулоцитоз 30% хүртэл ихсэх, цус болон биологийн мате-риалд тухайн хордсон металл илрэх)	Т56	41-55	1 жил	
			в/ Хүндэвтэр үе (Нейропати, бөөрний түүдгэнцрийн болон сувганцрын гэмтэл, буйланд хар тугалганы хүрээ үүсэх, хамрын салст, ходоод, гэдэс, зүрх судасны системийн өвчлөл, мэдрэл, сэтгэ-цийн өөрчлөлтүүд,	Т56	56-69	1 жил	

		үрэвсэл, гиперпигментаци, ширшил, хатингаршил, салстын харлалт/ д/ Нөхөн үржихүйн эмгэгүүд /үргүйдэл зулбалт, тератоген нөлөөлөл/ Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	шинжилгээнд ретикулоцитоз 40% хүртэл ихсэх, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон металл зөвшөөрөг-дөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)				
			г/ Хүнд үе (Нейропати, бөөрний түүдгэнцрийн болон сувганцрын гэмтэл, үхжлийн гаралтай неф-ропати, арьсны дерматит, хордло-гын шалтгаант энцефалопати, тэнэгрэлийн шинжүүд, бусад эрхт-нүүдийн дагалдах эмгэгүүд, шинжилгээнд ретикулоцитоз 40%-с дээш ихсэх, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон металл зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T56	70-90	1 жил	
2.2	Идэмхий бодисын хордлого /фенол, фенолын уламжлалууд, бусад идэмхий органик бодисууд, идэмхий хүчил, хүчил төст нэгдлүүд, идэмхий шүлт, шүлт төст нэгдлүүд /	а/ Арьс, салстын эмгэг өөрчлөлтүүд, арьсны үрэвсэл, гиперпигментаци,	а/ Хөнгөн үе (Арьсны загатнаа, уушги болон гуурсан хоолойн үрэвсэл, зүрх судас, цусны тогтолцооны өөрчлөлтүүд, мэдрэл, хоол боловсруулах эрхтэн тогтолцооны архаг эмгэгүүд, цус болон	T54	30-40	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих

		ширшил, хатингаршил, салстын харлалт/ б/ Амьсгалын эрхтэний хямрал в/ Хоол боловсруулах замын архаг хямрал /диспепси, бага шимэгдэлтийн хам шинж, гэдэсний хатгаа шинж/ Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	биологийн материалд тухайн хордсон идэмхий бодис илрэх)				
			б/ Дунд үе (Дээрх шинжүүд дээр нэмэгдээд арьсны архаг үрэвсэл, тууралт, амьсгал бачуурах, боогдох, амьсгалын дутагдлын шинж илрэх, тураал, шүд суларч буйл үрэвсэх, цус гоожих, ходоод гэдэсний шархлаа үүсэх, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон идэмхий бодис илрэх)	T54	41-55	1 жил	
			в/ Хүндэвтэр үе (Арьсны гиперпигментаци, арьс салсты хар-лалт, ширшил, хашингаршил, ууш-гины пневмосклероз, хордлогын шалтгаант энцефалопати, цус бо-лон биологийн материалд тухайн хордсон идэмхий бодис зөвшөөрөг-дөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T54	56-69	1 жил	
			г/ Хүнд үе (Олон эрхтний дутмагшил, бодисын солилцооны түгээмэл хямрал, энцефалопати, цусархаг хам шинж, шээсэнд уураг, эпител, улаан эс, чөлөөт гемог-лобин илэрнэ, цус болон биологийн материалд	T54	70-80	1 жил	

			тухайн хордсон идэмхий бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)				
Ароматик бодисуудын хордлого							
2.3	Ханасан ба үнэрт устөрөгчийн галогены уламжлалын хордлого /тетрахлорт нүүрстөрөгч, хлороформ, трихлорэтилен, тетрахлорэтилен, дихлорметан, хлорфторт нүүрстөрөгч, бусад ханасан нүүрстөрөгчийн галоген, формальдегид/	а/ Тератоген нөлөө-лөл, б/ Генийн мутаци в/ Хавдар г/ Мэдрэл, хоол боловсруулах замын хямрал д/ Зүрх судасны тогтолцооны өөрчлөлтүүд е/ Арьс, салстын өөрчлөлтүүд Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа	а/ Хөнгөн үе (Ядрах сульдах, толгой өвдөх, нойр муудах, аманд муухай амтагдах, хоолой хатах, буйлаас цус гарах, амьсгаадах, мэдрэл, хоол боловсруулах эрхтэн, зүрх судасны тогтолцооны өөрчлөл-түүд, цус болон биологийн мате-риалд тухайн хордсон ароматик бодис илрэх)	T53	30-40	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
			б/ Дунд үе (Дээрх шинжүүд дээр нэмэгдээд олон эрхтний хавсарсан архаг өөрчлөлтүүд илрэх цус болон биологийн материалд тухайн хордсон ароматик бодис илрэх)	T53	41-55	1 жил	
			в/ Хүндэвтэр үе (Арьсны архаг үрэвсэл, тууралт, цусны системийн өөрчлөлтүүд, анеми, зүрх судас, ходоод гэдэс, цуллаг эрхтнүүдийн үйл ажиллагааны архаг дутмагшил, мэдрэл, сэтгэцийн хямрал, поли-невропати энцефалопати, цус бо-лон биологийн материалд тухайн хордсон	T53	56-69	1 жил	

		мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	ароматик бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)				
			г/ Хүнд үе (Элэг бөөр, зүрх судас олон эрхтэн хавсарсан архаг дутагдал, цусны эсүүдийн гүнзгий өөрчлөлт, мэдрэл, сэтгэцийн хямрал, хордлогын шалтгаант энцефалопати, ком, бодисын солилцооны түгээмэл хямрал, хүнд хэлбэрийн арьсны эмгэгүүд, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон ароматик бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T53	70-85	1 жил	
Цочроогч, боогдуулагч бодис /хий, уур/-ын хордлого							
2.4	Хий ба ууршимтгай цочроогч, боогдуу-лагч бодисуудын хордлого /азотын исэл, хүхрийн давхар исэл, аммиак, нулимс асгаруулагч хий, хлор, фтор, фторт устөрөгч, хүхэрт устөрөгч,	а/ Амьсгалын эрхтэний хямрал б/ Арьс, салстын цочролын хам шинжүүд в/ Мэдрэлийн хам шинж /уналт таталт, булчин сулрах/ Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	а/ Хөнгөн үе (Амьсгалын дээд зам, арьс, салстын цочролын шинжүүд, хуурай ханиах, хоолой сөөх, хамар залгиур хуурайших, хорсох, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон цочроогч, боогдуулагч бодис илрэх)	T59	30-40	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
			б/ Дунд үе (Ринофаринг-фарингит, трахеобронхит, зүрх судасны архаг өвчнүүд, арьсны загатнаа, ходоод гэдэсний үрэвсэл цус болон	T59	41-55	1 жил	

	нүүрсхүч-лийн давхар исэл, бусад хий, утаа, уур/		биологийн материалд тухайн хордсон цочроогч, боогдуулагч бодис илрэх)				
			в/ Хүндэвтэр үе (Хордлогын шалтгаант бронхит, багтраа, пневмосклероз, амьсгалын дутаг-дал, цусны системийн өөрчлөлтүүд, мэдрэлийн хэсэгчилсэн голомтот шинжүүд, элэг, бөөрний архаг үрэв-сэл цус болон биологийн мате-риалд тухайн хордсон цочроогч, боогдуулагч бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T59	56-69	1 жил	
			г/ Хүнд үе (Энцефалопати, олон эрхтний дутмагшил, бодисын солилцооны түгээмэл хямрал, амьсгал, зүрх судасны үйл ажил-лагаа алдагдаж төв мэдрэлийн систем гипоксид орох, уушги, тар-хины хавдар илэрч болно цус болон биологийн материалд тухайн хорд-сон цочроогч, боогдуулагч бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T59	70-85	1 жил	
Пестицитын хордлого							

2.5	Пестицитын хордлого /Органик фосфат ба карбамат, хлорорга-ник, фосфор органик агуулсан шавж уст-гагчууд, гербицид, фунгицид, родента-цид, бусад дестицитүүд/	а/ Мэдрэл сульдлын хам шинж б/ Дотоод шүүрлийн өөрчлөлт в/ Цусны эмгэг өөрчлөлт Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	а/ Хөнгөн үе (Толгой эргэх, өвдөх, нойр муудах, ядрах, арьс загатнах, хоол боловсруулах эрхтэн, зүрх судасны хямрал, цусны элементүүдийн өөрчлөлтүүд, цус болон биологийн материалд пестицид илрэх)	T60	30-40	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
			б/ Дунд үе (Дотор муухайрах, аманд төмөр амтагдах, шүлс гоожих, хоолонд дургүй болох, хөлрөх, хүүхэн хараны гэрлийн урвал сулрах, элэг, бөөрний архаг үрэвсэл, арьсны загатнаа, цусны элементүүдийн өөрчлөлтүүд, цус болон биологийн материалд пестицид илрэх)	T60	41-55	1 жил	
			в/ Хүндэвтэр үе (Халуурах, бөөлжих, булчингаар өвдөх, полиневрит, айдас түгшүүртэй болох сандрах, хүүхэн хараа нарийсах, элэгний хатуурал, дотоод шүүрлийн булчирхайн өөрчлөлтүүд, амьсгалын дутагдал, багтраа, цусны элементүүдийн өөрчлөлтүүд, цус болон биологийн материалд пестицид зөвшөөрөгдөх	T60	56-69	1 жил	

			дээд хэмжээнээс өндөр байх)				
			г/ Хүнд үе (гэдэс хүчтэй базалж өвдөх, гүйлгэх, ухаан муудах, хий юм харах, шизофрени төст шинж, эпилепси төст уналт, энцефалопатийн шинж илрэх, элэгний хатуурлийн эцсийн шат, бөөрний дутагдал, зүрх судасны дутагдал цус болон биологийн материалд пестицид зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T60	70-90	1 жил	
Органик бус бодисын хордлого							
2.6	Бусад органик бус бодисын хордлого /марганц тэдгээрийн нэгдлүүд, устөрөгчийн цианид, бусад органик бус нэгдлүүд/	а/ Мэдрэлийн хам шинж /энцефалопати, полиневрит/ б/ Бөөрний гэмтлийн хам шинж /түүдгэнцэр, сувганцрын үрэвсэл, бөөрний дутагдал/ в/ Хоол боловсруулах замын хямрал/ г/ Арьсны өөрчлөлт Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	а/ Хөнгөн үе (Арьсны өнгө хөхрөх, булчингийн хүч сулрах, нүд бүлтийх, шөрмөсний рефлекс сулрах, арьсны зураглал тодрох хоол боловсруулах эрхтэн, зүрх судасны өвчнүүд, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон органик бус бодис илрэх)	T57	30-40	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
			б/ Дунд үе (Нүүрний булчингийн хөдөлгөөн буурах, булчингийн тонус ихсэх, харц гөлийх, хөдөлгөөн удаашрах,	T57	41-55	1 жил	

			тэнцвэр алдах, арьсны тэжээллэгийн өөрчлөлтүүд, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон органик бус бодис илрэх)				
			в/ Хүндэвтэр үе (Хордлогын шалтгаант энцефалопати, поли-невропати, цус багадалт, бамбай, бөөрний дээд булчирхайн дутагдлын шинжүүд, нүүрний хувирал багасч баг өмссөн мэт болох, шөрмөсний рефлексүүд өндөрсч клонус илрэх, ходоод гэдэсний шархлаа, элэгний хатуурал, цусны эсүүдийн гүнзгий өөрчлөлтүүд, тархины хэсэгчилсэн голомтот шинжүүд, бодисын солилцооны хүчилшилт, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон органик бус бодис зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T57	56-69	1 жил	
			г/ Хүнд үе (Паркинсоны хам шинж тод илрэхээс гадна олон эрхтэний хавсарсан дутмагшил, хорт хавдар, цус болон биологийн материалд тухайн хордсон органик бус бодис	T57	70-90	1 жил	

			зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)				
2.7.	Нүүрстөрөгчийн дан ислийн хурц хордлогын үлдэц	Мэдрэлийн хам шинж /энцефалопати, полинейропати, паркинсон, саажилт/ Анхааруулга: Нүүрстөрөгчийн дан ислийн ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	а/ Хөнгөн үе (Толгой өвдөх, толгой эргэх, ядрах, тэнцвэр алдагдах, гуйвах, цусанд карбоксигемоглобин 10-20% болох)	T58	30-40	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
			б/ Дунд үе (Хөдөлгөөний эвсэл алдагдах, хөдөлгөөн сулрах, ухаан алдах, унтамхай болох, нүүрээр ягаан, улаан толбо гарах, бөөлжих нь нэмэгдэх, нүүр, их биеийн булчин жирвэгнэх, цусанд карбоксигемоглобин 21-30% болох)	T58	41-55	1 жил	
			в/ Хүндэвтэр үе (Дээрх шинжүүд хүндрэх, ухааангүй болох, хожуу үеийн энцефалопати, цусанд карбоксигемоглобин 31-35% болох)	T58	56-69	1 жил	
			г/ Хүнд үе (Танин мэдэхүйн гүйцэтгэл буурах, хожуу үеийн энцефалопати, полинейропати, паркинсон, саажилт, цусанп карбоксигемоглобин 36-40% болох)	T58	70-79	2 жил	
			д/ Маш хүнд үе (Ухаан бүрэн алдаж комд орох, энцефалопати хүнд үе,	T58	80-90	1 жил	

			мөчүүд хөхрөх, судасны цохилт 100-120 хүрэх, булчин хөшиж, чангарах, даралт буурах, таталт өгөх, цусанд карбоксигеиоглобин 41%-иас дээш болох)				
Органик хүчлүүд ба түүний нэгдлүүд							
2.8	Органик уусгагчууд /шатахууны нэгдлүүд, бензин, бензины нэгдлүүд, толоуль, ксилол, нафталинг-ликол, кетон, бусад органик уусгагчууд/	а/ Мэдрэлийн хам шинж /энцефалопати/ б/ Бөөрний гэмтлийн хам шинж в/ Хоол боловсруулах замын хямрал/ г/ Зүрх, судасны өөрчлөлт Анхааруулга: Тухайн хордсон химийн бодисын ХАЛМ /хор аюулын лавлагаа мэдээлэл/-ийг заавал харьцуулж үзнэ	а/ Хөнгөн үе (Арьс салст хөхөлбөр болох, тэнцвэр алдагдах, шөрмөсний рефлекс өндөрсөх хоол боловсруулах, эрхтний хөнгөн хямрал, элэг бөөрний архаг үрэвсэл, уушги, гуурсан хоолой, арьс салстын үрэвсэл цус болон биологийн материалд тухайн хордсон бодис илрэх)	T52	30-40	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
			б/ Дунд үе (Дээрх шинжүүд дээр нэмээд мэдрэл, сульдал, тураал, цусны тогтолцооны өөрчлөлт ил-рэх, цус болон биологийн мате-риалд тухайн хордсон бодис илрэх)	T52	41-55	1 жил	
			в/ Хүндэвтэр үе (Тремор, сонсгол буурах, анхаарал төвлөрөл буурч богино хугацааны ойн алдагдал, ходоод гэдэсний түгжрэл, сорви-жилтийн эмгэгүүд, тураал, арьс салстын архаг хүндрэлт өвчнүүд, цус	T52	56-69	1 жил	

		болон биологийн материалд тухайн хордсон бодис зөвшөөрөг-дөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)				
		г/ Хүнд үе (Тархины хүнд хэлбэрийн өөрчлөлт энцефалопати, уушгины хаван, бодисын солилцооны түгээ-мэл хямрал, олон эрхтний дутмаг-шил, цус болон биологийн мате-риалд тухайн хордсон бодис зөв-шөөрөгдөх дээд хэмжээнээс өндөр байх)	T52	70-90	1 жил	
3. Мэргэжлээс шалтгаалсан арьс, харшлын өвчин						
3.1	Мэргэжлээс шалтгаалсан хавьтал, харшлын дерматит	Ажил, мэргэжилтэй холбоотой эм, химийн бодис, будах тослох материал, металл, нефтийн бүтээгдэхүүн, болон бусад бодисын нөлөөгөөр үүссэн хавьтал харшлын дерматит байнгын сэдрэлтэй	L23	30-50	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
3.2	Мэргэжлээс шалтгаалсан энгийн хавьтлын цочролт дерматит	а/ Ажил, мэргэжилтэй холбоотой хими, физик, биологи, механик цочроогч хүчин зүйлсийн нөлөөгөөр үүссэн энгийн хавьтлын цочролт дерматит жилд 3 ба түүнээс дээш удаа сэдрэл өгсөн	L24	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/ Ажил, мэргэжилтэй холбоотой хими, физик, биологи, механик цочроогч хүчин зүйлсийн нөлөөгөөр үүссэн энгийн хавьтлын цочролт дерматит байнгын сэдрэлтэй	L24	30-50	1 жил	
3.3	Мэргэжлээс шалтгаалсан хавьтал харшлын дерматит болон энгийн хавьтлын цочролт дерматит архагшиж хүндрэл үүссэн	а/ Полиаллергийн хэлбэрт шилжсэн, эмчилгээнд засал авахгүй, эмийн эмчилгээ тохирохгүй болсон харшлын өвчин байнгын сэдрэлтэй, хүндрэл өгсөн	L23 L24	51-60	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих

		б/ Дархлааны тогтолцооны илэрхий өөрчлөлт үүссэн, харшлын байнгын сэдрэлтэй, хүндрэл өгсөн	L23 L24	61-70	1 жил	
4. Мэргэжлээс шалтгаалсан нүдний өвчин						
4.1	Мэргэжлээс шалтгаалсан зовхи салстын хурц болон архаг үрэвсэл /коньюктивит/, нулимс дамжуулах замын эмгэг		H10 H11 H04	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
4.2	Мэргэжлээс шалтгаалсан эврэвчийн хурц болон архаг үрэвсэл, цагаа унах,	а/ Хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд нь 0.1-0.3 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор дунд зэргийн сул хараатай/	H17	50-69	2 жил	
		б/Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-0.09 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор хүнд зэргийн сул хараатай/	H17	70-89	1 жил	
		в/ Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-с доош хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор сохор/	H17	90-100	Хугаца агүй	
4.3	Мэргэжлээс шалтгаалсан нүдний болорын эмгэг /катаракта/	Нэг нүдний хараа хэвийн буюу тохирсон шилээр 0.3 ба түүнээс дээш хараатай, нөгөө нүд 0.05-с доош хараатай	H26	50-69	2 жил	
4.4	Мэргэжлээс шалтгаалсан харааны мэдрэлийн үрэвсэл, болон хатингаршил	а/ Хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд нь 0.1-0.3 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор дунд зэргийн сул хараатай/	H46 H47	50-69	2 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-0.09 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор хүнд зэргийн сул хараатай/	H46 H47	70-89	1 жил	

		в/ Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-с доош хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор сохор/	H46 H47	90-100	Хугацаа агүй	
4.5	Мэргэжлээс шалтгаалсан нүдний даралт ихсэх эмгэг /хоёрдогч глаукома/	а/ Хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд нь 0.1-0.3 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор дунд зэргийн сул хараатай/ эсвэл харах талбай 2 нүдэнд 40 градус хүртэл нарийссан /төвийн хараа нь хэвийн байж болно/	H40	50-69	2 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-0.09 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор хүнд зэргийн сул хараатай/ эсвэл харах талбай 2 нүдэнд 20 градус хүртэл нарийссан /төвийн хараа нь хэвийн байж болно/	H40	70-89	1 жил	
		в/ Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-с доош хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор сохор/ эсвэл харах талбай 2 нүдэнд 10 градус хүртэл нарийссан /төвийн хараа нь хэвийн байж болно/	H40	90-100	Хугацаа а гүй	
4.6	Мэргэжлээс шалтгаалсан торовчийн эмгэг /миопия болон бусад/	а/ Хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд нь 0.1-0.3 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор дунд зэргийн сул хараатай/ эсвэл харах талбай 2 нүдэнд 40 градус хүртэл нарийссан /төвийн хараа нь хэвийн байж болно/	H35 H52	50-69	2 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-0.09 хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор хүнд зэргийн сул	H35 H52	70-89	1 жил	

		хараатай/ эсвэл харах талбай 2 нүдэнд 20 градус хүртэл нарийссан /төвийн хараа нь хэвийн байж болно/				
		в/ Зохих эмчилгээ хийлгэсний дараа тохирсон шилээр хоёр нүдний илүү сайн харж байгаа нүд 0.05-с доош хараатай /ДЭМБ тодорхойлолтоор сохор/ эсвэл харах талбай 2 нүдэнд 10 градус хүртэл нарийссан /төвийн хараа нь хэвийн байж болно/	H35 H52	90-100	Хуга цаагүй	
5. Мэргэжлээс шалтгаалсан мэдрэлийн өвчнүүд						
5.1	Хэсгийн, ерөнхий, хавсарсан доргионы өвчин	а/ I үе (дээд мөчний полиневропати, мэдрэхүй, вегетатив өөрчлөлт, дээд мөчний хялгасан судасны тонус алдагдал, ачаалалтай ажиллах буюу даарсан үед гар цайрах, шөнийн өвдөлт илрэх, хүйтний сорил)	T75	30-40	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/II үе (дээд мөчинд өвдөлт мэдрэхүйн шинж байнга илрэх, дунд мэдрэлийн дарагдлын шинж, мэдрэхүйн алдагдал тод илэрч, вегатодистони астени, “Паля” шинж, гарын дулаан буурч, жижиг үений хэлбэр алдагдах, булчингийн хатингаршил, нурууны нугаламуудын остеоартроз, спондилопати үүсэх)	T75	41-69	1 жил	
		в/III үе (судасны агшилт байнгын дахилттай болж, мэдрэхүйн тэжээлийн өөрчлөлт гүнзгий илрэх, мэдрэлийн ёзоор цочрол, дарагдлын хам шинж, Рейно шинж илрэх, гипоталамусын хямрал, ангиодистони хямрал, тархи бо-лон зүрхний хэм судсанд илрэх, хүнд үед дисцир-куляторный энцефалопатийн хам	T75	70-80	1 жил	

		шинж, бэлгийн үйл ажиллагаа сулрах, доргионы мэдрэхүй буурах)				
5.2	Цахилгаан соронзон талбай, лазер, радио долгионы нөлөөллөөс үүсэн өвчин	а/ Хөнгөн үе (Вегетатив мэдрэлийн хямрал ихтэй астени, нойргүйдэл, захын мөчний салгалалт, хэт цочромтгой, зүрх судасны тогтолцооны хямрал)	W85	30-45	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/ Дунд үе (Мэдрэлийн системийн голомтот шинжүүд, зүрх судасны дутагдлын хам шинж, энцефалопати, ой санамж эрс муудах, нүдний болор цайх, арьсны уян хатан чанар алдагдах, дерматит үүсэх, хумс хугарамтгай болох)	W85	46-69	1 жил	
		в/ Хүнд үе (Хүнд хэлбэрийн астени, вазопати, диэнцефа-лопатийн хямрал, сэтгэл хөдлөл буурч уналт, бамбай булчирхайн хямралууд илэрсэн гипохромный анеми)	W85	70-80	1 жил	
5.3	Нурууны спондилопати /остео-хондроз, спондилёз, ивэрхийн шалтгаант компрессионно-ише-мический синдром, хүзүү сээр, бүсэлхий, ууцны хэсгийн ради-кулопати/ дээд, доод мөчний мэдрэлийн язгуурын өвдөлт дарагдлын хам шинж	а/ Тогтмол биш өвдөх, үе үе хөдөлгөөн хязгаарлагдах, бадайрах, вегетатив өөрчлөлт илрэх	G54	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/ Өвдөлтийн шинж жилд 2-3 удаа дахилттай, булчингийн чангарал, өвдөлт болон вегетатив өөрчлөлтүүд байнга илрэх	G54	30-55	1 жил	
		в/ Язгуур мэдрүүлийн дарагдлын шинжтэй, булчингийн зангирал, нурууны муруйлттай, өвдөлт, рефлекс, мэдрэхүйн хүрээний түвшингийн өөрчлөлттэй	G54	56-69	1 жил	

		г/ Мэс заслын эмчилгээний дараах язгуур мэдрэлийн гаралтай саатай, бага аарцгийн эрхтний хүнд зэргийн үйл ажиллагааны алдагдалтай, мэс засал хийх боломжгүй, олон нуруу нугаламыг хамарсан эмгэг	G54	70-80	1 жил	
6. Мэргэжлээс шалтгаалсан чих, хамар, хоолойн өвчин						
6.1	Шуугианы нөлөөгөөр үүссэн сонсгол бууралт	а/ сонсгол бууралт II үе	H83.3	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/ сонсгол бууралт III үе	H83.3	30-69	1 жил	
		в/ сонсгол бууралт IV үе	H83.3	70-80	2 жил	
6.2	Мэргэжлээс шалтгаалсан өгүүлэх эрхтэний эмгэг	а/ Дууны хөвчийн үйл ажиллагааны алдагдалтай	J38 J38.0	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/ Дууны хөвчийн хэсэгчилсэн саатай	J38 J38.0	30-59	1 жил	
		в/ Дууны хөвчийн хоёр талын саатай	J38 J38.0	60-69	1 жил	
		г/ Дууны хөвчийн хавдар	J38 J38.0	70-90	1 жил	
6.3	Мэргэжлээс шалгаалсан амьсгалын дээд замын эмгэг	а/ Хамар, залгиур, төвөнхийн архаг хатингаршилт үрэвсэл	J31	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/ Хамрын таславчид цооролт үүссэн	J31 J34.8	30-69	1 жил	
		в/ Мэргэжлээс шалтгаалсан амьсгалын дээд замын хавдар	J31 J34.8	70-90	1 жил	
7. Мэргэжлээс шалтгаалсан туяаны өвчин						
7.1	Мэргэжлээс шалтгаалсан цацраг идэвхит бодис болон рентген туяанаас үүссэн туяаны өвчин	а/ I үе: Астеновегетатив хам шинжүүд, диспепси, ходоодны шүүрэл багасах, эрэгтэй хүнд импотенци, эмэгтэй хүнд өндгөвчний үйл ажиллагаа хямрах, захын цусанд лейкопени 3.0 хүртэл буурах, тромбоцитопени, нейтрофил эсийн хордлогын мөхлөгтэй, цусархаг хам шинж бага зэрэг илрэх	W88-91	30-40	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих

		б/ II үе: Судасны дистони, астеновегетатив хам шинжүүд үс унах, хумсны өөрчлөлт, диэнцефалийн криз өгөх, богино хугацаанд ухаан алдах, бүх биеийн гипергидроз, пароксизмал тахикарди, бие чичрах, цус шүүрэмтгий болох, цусархаг хам шинжүүд, ходоод гэдэсний шүүрэл буурах, хордлогын гепатит, захын цусанд 2,5 г/л хүртэл буурах, нейтропени, лимфоцитопени 3 г/л хүртэл буурах, тромбоцитопени, нейтрофил эс хордлоыг мөхлөгтэй, цусны чөмөгний шинжилгээнд гипоплази илэрсэн	W88-91	41-69	1 жил	
		в/ III-IV: цус төлжилт дарангуйлагдсан, мэдрэлийн тогтолцооны хүнд зэргийн өөрчлөлт их, байнгын нойргүйдэл, толгой эргэх, дотор муухайрах, ой тогтоолт буурах, цусархаг хам шинжүүд, салстат шархлаат некрозын өөрчлөлт, үс халцрах, дотоод шүүрлийн булчирхайн үйл ажиллагаа хямрах, захын цусанд лейкопени 1 г/л хүртэл буурах, нейтропени, лимфоцитопени 3 г/л хүртэл буурах, тромбоцитопени, гиперхромын цус багадалт, сепсис	W88-91	70-80	1 жил	
8. Мэргэжлээс шалтгаалсан мэс заслын өвчин						
8.1	Мэргэжлээс шалтгаалсан доод мөч, хэвлий, аарцгийн эрхтний венийн бүдүүрэл	а/ C-1,2: өнгөц венийн судас өргөсөл E-s: ажил мэргэжилтэй холбоотой A-s,p,d: өнгөц, гүний, холбогч венийн судасны бүдүүрэл үүссэн P-r: цусны буцах урсгал үүссэн	I83	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих

		б/ C-1, 2, 3: өнгөц венийн судас өргөссөн, хавагнасан E-s: ажил мэргэжилтэй холбоотой A-s,p,d: өнгөц, гүний, холбогч венийн судасны бүдүүрэл үүссэн P-r, o: цусны буцах урсгал үүссэн, хэсэгчилсэн бөглөрөл үүссэн	I83	30-55	2 жил	
		в/ C-1,2,3,4: өнгөц венийн судас өргөссөн, байнгын хаван, арьсны нөсөө E-s: ажил мэргэжилтэй холбоотой A-s,p,d: өнгөц, гүний, холбогч венийн судасны бүдүүрэл үүссэн, P-r, o: цусны буцах урсгал үүссэн, хэсэгчилсэн бөглөрөл, тромбоз, тромбофлебит үүссэн	I83	56-69	2 жил	
		г/ C-1,2,3,4,5,6: өнгөц венийн судас өргөссөн, байнгын хаван, арьсны нөсөө, шархлаа, үхжил E-s: ажил мэргэжилтэй холбоотой A-s,p,d: өнгөц, гүний, холбогч венийн судасны бүдүүрэл үүссэн P-r, o: цусны буцах урсгал үүссэн, хэсэгчилсэн бөглөрөл, тромбоз, тромбофлебит үүссэн	I83	70-80	1 жил	
8.2	Мэргэжлээс шалтгаалсан тохойн үений хэлбэр хөдөлгөөн алдагдах эмгэг	а/ 1-2 үений хөдөлгөөн хязгаарлагдсан Үений далайц 10-30 градус болсон	M21.2	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/ 1-2 үений хөдөлгөөн хязгаарлагдсан Үений далайц 31-40 градус болсон	M21.2	30-55	2 жил	

		в/ 3-4 үений хөдөлгөөн хязгаарлагдсан Үений далайц 41-50 градус болсон	M21.2	56-69	2 жил	
		г/ 3-4 үений хөдөлгөөн хязгаарлагдсан Үений далайц 51-90 градус болсон	M21.2	70-80	1 жил	
8.3	Мэргэжлээс шалтгаалсан артерийн судасны олдмол нарийсал ба бөглөрөл	а/ I үе: Томоохон судсууд хэсэгчилсэн байдлаар нарийсах хүндрэлгүй	I74	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/ I-II үе: Томоохон судсууд хэсэгчилсэн байдлаар нарийсах, бөглөрөх	I74	30-55	1 жил	
		в/ I-II үе: Томоохон судсууд нилэнхүйдээ нарийсах, бөглөрөх, хурууны үзүүр үхжиж эхлэх	I74	56-69	1 жил	
		г/ III үе: I, II үеийн өөрчлөлтүүд гүнзгийрч, гар болон хөлийн хуруу, шилбээр тайралт хийсэн	I74	70-85	1 жил	
8.4	Мэргэжлээс шалтгаалсан дээд мөчний бичил гэмтэл, давтагдсан ачааллаас үүссэн өвчнүүд / үений холбоосын өвчин, дээд мөчний мэдрүүлийн саа, шөрмөсний ба уутанцрын үрэвсэл/	а/ мөр, бугалга, бугуйн үеэр өвдөх, янгинах, хөдөлгөөний далайц алдагдах, хавдах, улайх	M67.8	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/ дээрх өөрчлөлт дээр нэмэгдэж мөр, бугалга, гарын хатингарт саа, сарвууны саажил, хатингирал, мэдрэхүйн өөрчлөлт илрэх	M67.8	30-55	2 жил	
		в/ дээрх өөрчлөлтүүд гүнзгийрч, хөдөлгөөн бүрэн хязгаарлагдах, эмгэг хугарал үүсэх	M67.8	56-69	2 жил	
8.5	Мэргэжлээс шалтгаалсан тавхай хавтгайрах эмгэг	а/ хөлийн шилбэ, тавхай, хурууны өвчнүүд булчин шөрмөсний чангарал, суналт	M21.4	20	1 жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
		б/ хөлийн шилбэ, тавхай, хурууны өвчнүүд булчин шөрмөсний чангарал, суналт, яс ургалт	M21.4	30-55	2 жил	

		в/ дээрх өөрчлөлтөөс гадна хөдөлгөөний үйл ажил- лагааны алдагдал III зэрэг	M21.4	56-69	2 жил	
		г/ хөлийн тавхай хуруу тайрагдах, ясны үхжил болох /ос- теонекроз/, эмгэг хугарал	M21.4	70-80	1 жил	
9. Мэргэжлээс шалтгаалсан хавдар						
9.1	Дурангийн ажилбар, мэс засал, хими, туяа эмчилгээгээр бүрэн эмчлэгдсэн нэн эрт үе (Cancer in situ) болон эрт үеийн (I үе шат) хорт хавдрууд (Дахин мэс засал болон өвөрмөц эмчилгээ хийгдэх шаардлагагүй нэн эрт үе, эрт үеийн хавдрууд хамаарна)		Тухайн эрхтний хавдрын ICD кодоор ангилна	50-69	3 хүртэл жил	Хөдөлмөрийн нөхцөл солих
9.2	Онош нь бүрэн батлагдсан II, III үе шатны хорт хавдрууд (Мэс засал, хими, туяа эсвэл хавсарсан эмчилгээ хийгдсэн хавдрууд) (1. Дан мэс засал, хими, туяа эмчилгээ хийгдсэн II, III үе шатны хорт хавдрууд 2. Хавсарсан эмчилгээ хийгдсэн II, III үе шатны хорт хавдрууд хамаарна)			70-79	5 хүртэл жил	
9.3	Онош нь бүрэн батлагдсан алсын болон ойрын эрхтэндээ үсэрхийлж IV үедээ орсон хорт хавдрууд			100	5 хүртэл жил	
9.4	Хорт хавдрын үе шатнаас үл хамааран хавдрын эмчилгээнүүдийн улмаас биед үүссэн эдгэршгүй өөрчлөлтүүд (индурац, түр хугацаанд болон насан туршид тавигдсан цоргууд, мөч тайрагдсан байдал) (Хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувь нь хорт хавдрын үе шатаас хамаарна)			50-100	Хугацаагүй	

Энэхүү жагсаалтаар Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчин болон Хурц хордлогын улмаас хөдөлмөрийн чадвар алдсан даатгуулагчийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг магадлан шийдвэрлэх ба алслагдсан аймгийн болон гадаад оронд эмчлүүлэх шаардлагатай зэрэг шалтгаанаар хүсэлт гаргасан даатгуулагчийн хөдөлмөрийн чадвар алдалтыг 2 жилээр сунгаж болно.